

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการใช้ชินเนคติคส์ช่วยสร้างความคิดในการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับความคิด
 - 1.1 ทฤษฎีจิตวิทยาเกี่ยวกับการคิด
 - 1.2 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.4 กระบวนการคิดสร้างสรรค์
 - 1.5 การวัดความคิดสร้างสรรค์
 - 1.6 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
2. เอกสารเกี่ยวกับความเรียงเชิงสร้างสรรค์
 - 2.1 ความหมายของการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์
 - 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์
 - 2.3 แนวทางการสอนการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์
 - 2.4 การประเมินผลการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์
3. เอกสารเกี่ยวกับชินเนคติคส์
 - 3.1 ความหมายของชินเนคติคส์
 - 3.2 แนวคิดของการสอนแบบชินเนคติคส์กับความคิดสร้างสรรค์
 - 3.3 รูปแบบการสอนแบบชินเนคติคส์
 - 3.4 แนวการสอนแบบชินเนคติคส์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชินเนคติคส์
 - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์

1. เอกสารเกี่ยวกับการคิด

1.1 ทฤษฎีจิตวิทยาเกี่ยวกับการคิด

การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด ควรอาศัยหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับพัฒนาการทางความคิดประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย เพราะพัฒนาการทางความคิดเป็นผลจากการปะทะสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่ ฌ็องส์ ม็องแต็สซูว์ (2540, หน้า 68) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการสอน และการให้บุคคลฝึกฝนบ่อย ๆ จะทำให้เกิดการพัฒนาทางความคิด การวิจัยครั้งนี้จึงขอกล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ดังนี้

เพียเจต์ (Piaget อ้างใน วิไลลักษณ์ บุญเคลือบ, 2538, หน้า 13-14) กล่าวถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์ว่าความคิดของคนนั้นประกอบด้วยโครงสร้าง 2 ประการคือ

1. Assimilative Structure เป็นการรื้อให้นักเรียนนำความรู้เดิมมาใช้ในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหา นักเรียนจะเกิดความขัดแย้งในความคิด คือ เกิดความสงสัยขึ้นมา เมื่อความรู้เดิมไม่สามารถนำมาแก้ปัญหาได้ก็จะนำไปเป็นแนวทางในการคิดสิ่งใหม่ ๆ ต่อไป

2. Accommodative structure เป็นการปรับปรุงหรือขยายแนวคิดเดิมเพื่อจะรับ ความรู้ใหม่ ๆ ให้กว้างขวางขึ้น ผู้เรียนที่มีอายุตั้งแต่ 11 หรือ 12 ปีขึ้นไปจะมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นปฏิบัติการนามธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบโดยไม่ต้องอาศัยของจริงหรือตัวอย่างประกอบ สามารถอธิบายความคิดของตนเองตั้งสมมติฐาน ทดลอง และสรุปผลการทดลองให้สอดคล้องกับหลักการของตนเองได้

เพียเจต์ (Piaget อ้างใน สมร ยาสาร, 2537, หน้า 15-16) ได้แบ่งขั้นของพัฒนาการ ทางสติปัญญาเป็น 4 ขั้น คือ

1. ขั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Period) อายุแรกเกิดจนถึง 2 ปี
2. ขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (Pre-perational Period) อายุ 2 ถึง 7 ปี
3. ขั้นปฏิบัติการคิดโดยใช้วัตถุหรือรูปธรรม (Concrete Operational Period) อายุ 7 ถึง 11 ปี
4. ขั้นปฏิบัติการคิดโดยใช้นามธรรมหรือใช้ตรรกศาสตร์ (Formal Operational Period) อายุ 11 ถึง 15 ปีขึ้นไป

จากทฤษฎีของเพียเจต์ นักเรียนที่อยู่ในชั้นที่ 4 คือนักเรียนที่มีอายุ 11 ปีขึ้นไป จะมีพัฒนาการทางด้านความคิดและสติปัญญาอยู่ในขั้นปฏิบัติการคิดโดยใช้นามธรรม สามารถคิดตั้งสมมติฐานและคิดได้หลายแง่มุม หรืออนุมานและสามารถสรุปข้อมูลจากสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ณรงค์ มั่นเศรษฐวิทย์ (2540, หน้า 69) กล่าวว่า ขั้นปฏิบัติการคิดโดยใช้นามธรรมเป็นระยะที่เด็กสามารถเข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคม สร้างมโนทัศน์ให้สัมพันธ์กับนามธรรม ใช้เหตุผลช่วยในการตัดสินใจ ปัญหาพัฒนาการทางความคิดเป็นไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นความคิดในด้านการตีความ แปลความ หรือการพิสูจน์หาความจริง

1.2 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

Guilford (อ้างใน อารี พันธมณี, 2540, หน้า 3) ได้อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) คือ ความคิดหลายทิศหลายทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล ซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมถึงการคิดค้นพบวิธีแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วย ซึ่งความคิดอเนกนัยประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องตัว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

Torrance (อ้างใน วิไล ปฐุมภ์มะ, 2539, หน้า 12) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์คือความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยการคิดอย่างลึกซึ้งที่นอกเหนือไปจากลำดับขั้นของการคิดอย่างปกติธรรมดาอันเป็นลักษณะภายในของบุคคลที่จะคิดหลายแง่หลายมุมผสมผสานจนได้ผลิตผลใหม่

Westcott และ Smith (อ้างในวินัย สอนดี, 2534, หน้า 13) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่รวมการดึงเอาประสบการณ์เดิมของแต่ละคนออกมาแล้วนำมาจัดให้อยู่ในรูปแบบใหม่ การจัดรูปแบบใหม่ของความคิดนี้เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งใหม่ระดับโลก

Anderson และคณะ (อ้างในกรรณก รูปประสม, 2537, หน้า 16) ได้อธิบายถึงความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นพฤติกรรมของบุคคลซึ่งแสดงความคิดใหม่ ๆ หรือผลิตผลงานใหม่ ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนเป็นเจ้าของในระดับต่าง ๆ กัน และ ความคิดสร้างสรรค์นี้สามารถพัฒนาได้ ถ้าจัดสภาพการณ์ให้เหมาะสม

Wallach และ Kogan (อ้างใน วินัย สอนดี, 2534, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง ความคิดที่จะโยงสัมพันธ์ได้ คือ เมื่อระลึกถึงสิ่งใดก็จะเป็นสะพานให้ระลึกถึงสิ่งอื่นได้ต่อไปอย่างสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ เช่น เมื่อเห็นคำว่าปากกา ก็นึกถึงกระดาษ ดินสอ ขวดหมึก โต๊ะ สมุดบันทึก เป็นต้น

อารี พันธุ์ณี (2537, หน้า 235) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดจินตนาการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์คิดค้นพบใหม่ ๆ ทางเทคโนโลยี เป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดไม่ถึง หรือมองข้ามเป็นความคิดหลากหลาย คิดไว้วางไกล เน้นทั้งปริมาณและคุณภาพ อาจเกิดจากการคิดผสมผสานเชื่อมโยงระหว่างความคิดใหม่ ๆ กับประสบการณ์เดิมให้เกิดสิ่งใหม่ที่แก้ปัญหาและใช้อำนวยประโยชน์ตนเองและสังคม

สมศักดิ์ ภูวิภาดารรรณ (2537, หน้า 2) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน ยากแก่การให้คำจำกัดความที่แน่นอนตายตัว ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในเชิงผลงาน ผลงานนั้นต้องเป็นงานที่แปลกใหม่และมีคุณค่า กล่าวคือ ใช้ได้โดยมีคนยอมรับ ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในเชิงกระบวนการ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ คือ การเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งของหรือความคิดที่แตกต่างกันมากเข้าด้วยกัน ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์เชิงบุคคล บุคคลนั้นจะต้องเป็นคนที่มีความแปลกเป็นตัวของตัวเอง เป็นผู้ที่มีความคิดคล่อง มีความคิดยืดหยุ่นและสามารถให้รายละเอียดในความคิดนั้น ๆ ได้

พอสรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงการคิดจินตนาการสิ่งแปลกใหม่ได้หลายทิศทางในลักษณะอ่อนน้อมและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

อารี พันธุ์ณี (2540, หน้า 33-41) และ กรมวิชาการ (2535, หน้า 9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ กิลฟอร์ด ซึ่งอธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมอง ที่คิดได้กว้างไกลหลายทิศทางหรือเรียกว่าลักษณะการคิดอ่อนน้อมหรือการคิดแบบกระจาย (Divergent Thinking) ว่าประกอบด้วย

1. ความคิดริเริ่ม (Originality)
2. ความคิดคล่องตัว (Fluency)
3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

1. ความคิดริเริ่ม หมายถึง ลักษณะความคิดแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดธรรมดาหรือความคิดง่าย ๆ เป็นความคิดที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม อาจเกิดจากการนำความรู้เดิมมาคิดดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น เช่น การคิดเครื่องบินได้สำเร็จได้แนวคิดจากการทำเครื่องร่อน เป็นต้น

2. ความคิดคล่องตัว หมายถึงความสามารถในการคิดได้คล่องแคล่ว รวดเร็ว และคิดได้ปริมาณมากโดยแบ่งออกเป็น

2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ คือ ความสามารถในการใช้ถ้อยคำได้อย่างคล่องแคล่ว

2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงสัมพันธ์ คือ ความสามารถคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกัน หรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคล่องแคล่วทางการแสดงออกคือความสามารถในการใช้วลีหรือประโยคกล่าวคือ สามารถที่จะนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

2.4 ความคล่องแคล่วในการคิด คือ ความสามารถที่จะคิด สิ่งที่ต้องการ ภายในเวลาที่กำหนด เช่น ให้คิดหาประโยชน์ของก้อนอิฐมาให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด

3. ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถในการคิดหาคำตอบได้หลายประเภท หลายแบบ หลายทิศทาง แบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที คือ ความสามารถที่จะพยายามคิดได้หลายอย่างอย่างอิสระ เช่น คนที่มีความคิดยืดหยุ่นในด้านนี้จะคิดได้ว่าประโยชน์ของก้อนหินมีอะไรบ้างหลายอย่าง ในขณะที่คนไม่มีความคิดสร้างสรรค์จะคิดได้เพียงอย่างเดียว หรือสองอย่างเท่านั้น

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง คือความสามารถที่จะคิดได้หลากหลาย และสามารถคิดดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้

4. ความคิดละเอียดลออ หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเพื่อตกแต่งหรือขยาย ความคิดหลักให้ได้ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.4 กระบวนการคิดสร้างสรรค์

Torrance (ข้างใน ผาณิต เลี้ยวสุวรรณ, 2535, หน้า 12-13) กล่าวว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์นั้น เกิดขึ้นเมื่อคนเรามองคิดไปสุดหนทางที่แปลกและใหม่ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นเริ่มต้น เกิดจากการรู้สึกต้องการหรือความไม่เพียงพอในสิ่งต่าง ๆ จะทำให้บุคคลเริ่มคิด เขาจะพยายามรวบรวมข้อเท็จจริง เรื่องราวและแนวคิดต่างๆ ที่มีอยู่เข้าด้วยกันเพื่อหาความกระจ่างในปัญหา ขั้นนี้ผู้คิดยังไม่ทราบว่าจะผลที่จะเกิดขึ้นนั้นจะเป็นไปในรูปแบบใดและ อาจใช้เวลานานจนบางครั้งจะเกิดขึ้นโดยผู้คิดไม่รู้สึกรู้สึ
2. ขั้นครุ่นคิด ต่อจากขั้นเริ่มต้น มีระยะหนึ่งที่มีความรู้ความคิดและเรื่องราวต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้แต่แรกประสมกลมกลืนกันเข้าเป็นรูปร่าง ระยะนี้ผู้คิดต้องใช้ความคิดอย่างหนักแต่บางครั้งความคิดอันนี้อาจหยุดชะงักไปเฉย ๆ เป็นเวลานาน บางครั้งก็กลับเกิดขึ้นมาใหม่อีก
3. ขั้นเกิดความคิด ในระยะที่กำลังครุ่นคิดนั้น บางครั้งอาจเกิดความคิดผุดขึ้นมาทันทีทันใด ผู้คิดจะมองเห็นความสัมพันธ์ของความคิดใหม่ที่เข้ากับความคิดเก่า ๆ ซึ่งมีผู้คิดมาแล้วการมองเห็นความสัมพันธ์ในแนวคิดใหม่นี้ จะเกิดขึ้นในทันทีทันใด โดยผู้คิดไม่ได้นึกได้ฝันว่าจะเกิดขึ้นเลย
4. ขั้นปรับปรุง เมื่อเกิดความคิดใหม่แล้ว ผู้คิดจะขัดเกลาความคิดนั้นให้หมดจด เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย หรือต่อเติมเสริมแต่งความคิดที่เกิดขึ้นใหม่นั้นให้รัดกุมและวิวัฒนาการก้าวหน้าต่อไป หรือในบางกรณีในขั้นนี้ อาจมีการทดลองเพื่อประเมินการแก้ปัญหา สำหรับความคิดที่สมบูรณ์ที่สุดความคิดเหล่านี้ก่อให้เกิดการประดิษฐ์ผลงานใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ นวนิยาย บทเพลง จิตรกรรม การออกแบบอื่นๆ เป็นต้น

Wallach (อ้างใน สมศักดิ์ ภู่วิภาดาบรรณ, 2537, หน้า 17-18) กล่าวถึงชั้นต่าง ๆ ในกระบวนการคิดสร้างสรรค์ดังนี้

1. **ขั้นการเตรียมตัว** เป็นขั้นของการเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ปัญหา ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เรามีต่อโลกอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังรวมถึงความสามารถเชื่อมโยงสัมพันธ์ความคิดหรือสิ่งของที่มีความแตกต่างกันอย่างมากเข้าด้วยกัน
2. **ขั้นพักตัว** เป็นขั้นของการพยายามลืมเรื่องที่ต้องการคิดเสียให้หมดสิ้น กล่าวคือ หลังจากที่เราได้ผ่านขั้นการเตรียมตัวแล้ว บางครั้งต้องอาศัยระยะเวลาในการพักตัวเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

3. ขั้นการรู้แจ้ง เป็นขั้นที่เกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลลืมเรื่องที่ต้องการคิดหาคำตอบระยะหนึ่ง จากนั้นจะเกิดการหยั่งเห็นขึ้นเหมือนกับแสงสว่างที่พลันฉายแวบขึ้นมาในสมองทันใดนั้นคำตอบที่ต้องการ หรือโคลงบทสุดท้ายก็แจ่มชัดขึ้นมาในความคิด โดยไม่ต้องใช้ความพยายามใด ๆ

4. ขั้นการตรวจสอบ เป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการการคิดสร้างสรรค์คือ หลังจากนึกได้แล้วก็จะทบทวน ตรวจสอบผลงานทั้งหมดจนเป็นที่พอใจ

Weigand (อ้างใน อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสาร, 2538, หน้า 50) กล่าวว่ากระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นวิเคราะห์ปัญหา เป็นการกำหนดตัวปัญหาให้แจ่มชัด
2. ขั้นปฏิบัติการ เป็นขั้นรวบรวมวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้
3. ขั้นความคิดติดขัด เป็นขั้นที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือ
4. ขั้นเกิดความคิดกระจ่าง เป็นขั้นที่เกิดความคิดแวบขึ้น มองเห็นทางแก้ปัญหาทันที
5. ขั้นพิสูจน์ เป็นขั้นตรวจสอบให้แน่ใจ

1.5 การวัดความคิดสร้างสรรค์

ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์ และคณะ (2539 , หน้า 61-67) กล่าวว่า การวัดความคิดสร้างสรรค์ในปัจจุบันมี 3 วิธี คือ

1. การสังเกตพฤติกรรม
2. การวัดโดยใช้แบบทดสอบ
3. การตรวจคุณภาพของงาน

1. การสังเกตพฤติกรรม กระทำได้ทั้งลักษณะเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การวัดแบบเป็นทางการอาจใช้แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งสองลักษณะนั้น สังเกตได้จากความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมและพฤติกรรมที่ปรากฏ

2. การวัดโดยใช้แบบทดสอบ การวัดวิธีนี้จะต้องสร้างแบบทดสอบขึ้นซึ่งโดยทั่วไปจะกำหนดสถานการณ์ที่แปลกประหลาดหรือไม่ใช่สถานการณ์ปกติ แล้วให้นักเรียนใช้ความคิดอิสระ "ตอบ" จากสถานการณ์นั้น คำตอบของนักเรียนไม่อาจนำไปพิจารณาได้ว่าถูกหรือผิด เนื่องจากเป็นคำตอบที่ตอบขึ้นในสถานการณ์แปลกใหม่ การพิจารณาจะแนบคำตอบนิยมให้เป็น 3 กรณี คือ

ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม บางครั้งอาจให้คะแนนในกรณีความคิดละเอียดลออด้วย

3. การตรวจคุณภาพของผลงาน การวัดด้วยวิธีนี้เป็นการวัดในระดับลึกกว่าการวัดโดยใช้แบบทดสอบ ในการวัดจะกระทำโดยผู้รู้ (ปกติมีจำนวน 3 คน แต่ถ้าจำเป็นอาจใช้ครูผู้สอนคนเดียวก็ได้) เป็นผู้ตรวจคุณภาพของผลงาน ซึ่งจะต้องกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนให้ชัดเจน ระดับคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดในแต่ละข้อนิยามกำหนดเป็น 3 ช่วง (ดี เท่ากับ 3, พอใช้ เท่ากับ 2, ต้องปรับปรุง เท่ากับ 1) หรือ 5 ช่วง (ดีมาก เท่ากับ 5, ดี เท่ากับ 4, ปานกลาง เท่ากับ 3, พอใช้ เท่ากับ 2, ต้องปรับปรุง เท่ากับ 1) อย่างไรก็ตาม การวัดความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลโดยยึด แบบทดสอบใดแบบทดสอบหนึ่งเพียงอย่างเดียวเป็นสิ่งที่ไม่พึงระวัง เพราะอาจวัดความคิดสร้างสรรค์ได้ไม่ครบทุกด้าน จึงควรใช้แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์อื่น ๆ ประกอบด้วย หรือใช้การสังเกตพฤติกรรม หรือผลงานของบุคคลควบคู่ไปด้วย (สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ, 2537, หน้า 41)

1.6 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้ในการวัดความคิดสร้างสรรค์ สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบใหญ่ ๆ คือ แบบทดสอบเกี่ยวกับภาษา และแบบทดสอบที่เป็นรูปภาพ ดังตัวอย่างลักษณะแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอเรนซ์ ซึ่งสมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2537, หน้า 29) กล่าวว่า ทอเรนซ์ได้สร้างแบบทดสอบ 2 ชนิดคือ การวัดทางภาษาและการวัดทางรูปภาพ ซึ่งแบบทดสอบทั้งสองนี้มุ่งวัดองค์ประกอบ 4 ประการของความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ

แบบทดสอบโดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา เป็นแบบทดสอบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อเร้าให้นักเรียนแสดงความคิดเชิงสร้างสรรค์ออกมาประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 7 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การตั้งคำถาม ให้นักเรียนตั้งคำถามจากภาพที่กำหนดให้มาให้มากที่สุดเพื่อให้ได้คำตอบที่ตนเองอยากรู้

กิจกรรมที่ 2 การเดาสาเหตุ ให้นักเรียนเขียนเดาสาเหตุหรือเหตุการณ์ที่จะเกิดก่อนเหตุการณ์ในภาพมาให้มากที่สุด

กิจกรรมที่ 3 การเดาผลที่เกิดตามมา ให้นักเรียนเขียนผลหรือเหตุการณ์ที่จะเกิดต่อเหตุการณ์ในภาพ

กิจกรรมที่ 4 การปรับปรุงผลผลิตให้ดีขึ้น ให้นักเรียนคิดดัดแปลงหรือปรับปรุงภาพข้างที่กำหนดให้ ให้เป็นภาพที่น่ารักหรือเป็นของเล่นที่น่าเล่น บอกมาให้มากที่สุด

กิจกรรมที่ 5 การใช้ประโยชน์ของสิ่งของ ให้นักเรียนคิดวิธีใช้ประโยชน์จากกล่องกระดาษแข็งมาให้มากที่สุด

กิจกรรมที่ 6 การตั้งคำถามแปลก ๆ ให้นักเรียนตั้งคำถามแปลก ๆ เกี่ยวกับกล่องกระดาษแข็งมาให้มากที่สุด

กิจกรรมที่ 7 การสมมติอย่างมีเหตุผล ให้นักเรียนคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่สมมติขึ้นว่าจะเกิดอะไรบ้าง เขียนตอบมาให้มากที่สุด

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพมี 2 แบบ คือ แบบ ก และแบบ ข ซึ่งเป็นแบบทดสอบคู่ขนาน โดยกำหนดสิ่งเร้าให้มีลักษณะคล้าย ๆ กัน

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 การวาดภาพ ให้นักเรียนต่อเติมภาพจากรูปวงรีที่กำหนดให้ ให้เป็นภาพที่แปลกใหม่พร้อมกับตั้งชื่อภาพที่วาดด้วย

กิจกรรมที่ 2 การต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ ให้นักเรียนต่อเติมภาพจากภาพเส้นในลักษณะต่าง ๆ ที่กำหนดให้จำนวน 10 ภาพ ให้ได้ภาพที่น่าสนใจ มาให้มากที่สุดพร้อมกับตั้งชื่อภาพเส้นด้วย

กิจกรรมที่ 3 การใช้เส้นคู่ขนาน ให้นักเรียนต่อเติมภาพจากเส้นขนานจำนวน 30 คู่ ให้ได้ภาพที่แปลกมาให้มากที่สุดแล้วตั้งชื่อภาพที่ต่อเติมด้วย

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยรูปภาพแบบ ข มีลักษณะคล้ายกับแบบทดสอบรูปภาพแบบ ก แตกต่างกันเฉพาะสิ่งเร้าที่กำหนดให้ คือ ในกิจกรรมที่ 1 เป็นการวาดภาพโดยให้ต่อเติมภาพจากรูปคล้ายไส้กรอกสีส้ม กิจกรรมที่ 2 การวาดภาพให้สมบูรณ์โดยให้นักเรียนต่อเติมจากเส้นลักษณะต่าง ๆ ซึ่งต่างจากแบบ ก และกิจกรรมที่ 3 การใช้วงกลม โดยให้เด็กต่อเติมภาพจากรูปวงกลมจำนวน 30 รูป (Davis, อารี รังสินันท์, ดิลก ดิลกานนท์ อ้างใน วินัย สอนดี, 2534, หน้า 83-85)

2. เอกสารเกี่ยวกับความเรียงเชิงสร้างสรรค์

2.1 ความหมายของการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์

มีผู้ให้ความหมายคำว่า ความเรียง และ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

ความหมายของความเรียง

ลลิตา พินิจวุฒิตล และคณะ (2516, หน้า 66) กล่าวว่า การแต่งหรือการเรียบเรียงถ้อยคำให้เป็นเรื่องราวเรียกว่า ความเรียงหรือร้อยแก้ว

สุระปะนิย์ นาครทรรพ (2519, หน้า 2) ได้อธิบายว่า ความเรียงนั้นใช้เรียกสิ่งทีเขียนหรือเรียบเรียงขึ้นเป็นเรื่องราวด้วยภาษาที่ใช้พูดกันเป็นธรรมดา

ประกาศรี สีนอำไพ (2524, หน้า 165) กล่าวว่า ภาษาความเรียงเป็นภาษาที่ประณีต กลั่นกรอง มีความชัดเจน ความสัมพันธ์ ไพเราะงดงามมีจุดหมายเด่นชัด และมีสภาวะกว้าง

ดังนั้น ความเรียง หมายถึง งานเขียนที่เรียบเรียงขึ้นเป็นเรื่องราวอย่างสละสลวยด้วยภาษาที่ใช้พูดหรือเขียนกันทั่วไปหรือร้อยแก้วนั่นเอง

ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

สุระปะนิย์ นาครทรรพ (2519, หน้า 2) กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์มีความหมายตรงข้ามกับการเขียนที่มุ่งประโยชน์ทางธุรกิจหรือวิชาการต่าง ๆ ในความเรียงเชิงสร้างสรรค์ผู้เขียนจะสามารถใช้จินตนาการหรือความคิดคำนึงของตนเขียนสารออกมาด้วยถ้อยคำที่สละสลวยประทับใจผู้อ่าน ผู้ฟังและให้ความรู้สึกในทางเพลิดเพลินเจริญใจและประดับสติปัญญาไปด้วยในตัว

เจือ สตะเวทิน (2522, หน้า 3) กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่ใช้ความคิดของผู้เขียนเอง เพื่อแสดงให้เห็นว่าเขาจะทำการอย่างหนึ่งที่แสดงสติปัญญาของตนเองไม่เขียนตามแบบใคร ไม่คัดลอกใคร

สุจิตเพียรชอบและสายใจ อินทรมพรรย์ (2523, หน้า 134) กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ คือการเขียนเรียบเรียงความรู้ ความคิด ประสบการณ์ต่างๆ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร จะเป็นข้อความสั้นๆ ทำนองคำขวัญ ร้อยแก้วสั้น ๆ หรือบทกวีนิพนธ์ก็ได้ ข้อเขียนเหล่านี้จะมีเอกภาพ ความเป็นตัวของมันเอง ทั้งในด้านความคิดและการใช้ภาษาเรียบเรียง

ประกาศรี สีนอำไพ (2531, หน้า 1) ได้กล่าวว่า การเขียนแบบสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่ผู้เขียนสร้างคำและข้อความจากจินตนาการของตนเอง มิได้ลอกเลียนแบบอย่างของผู้อื่น มีอิสระที่จะเลือกรูปแบบการเขียนโดยไม่อยู่ในกรอบของลักษณะของคำประพันธ์นัก ผลงานเช่นนี้จึงมี ความเป็นประณีต มีคุณค่าทางความคิดริเริ่มอย่างเด่นชัด

บุญยงค์ เกศเทศ (2532, หน้า 297) กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่ผู้เขียนจะต้องประมวลความรู้สึกลึกซึ้งและประสบการณ์ที่พึงมีทั้งหมดสร้างงานที่เป็นจินตนาการออกมา ซึ่งเป็นงานที่ไม่มีขอบเขตรูปแบบหรือข้อจำกัดที่แน่นอน

โกชัย สาริกบุตร (2540, หน้า 99) ได้อธิบายถึงการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า การเขียนสร้างสรรค์เป็นการใช้ภาษาเขียนเพื่อแสดงความรู้ ความคิดเห็น หรือแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาอย่างดี น่าสนใจ และมีประโยชน์ ลักษณะที่เรียกว่าสร้างสรรค์จะสังเกตได้หลายแบบอย่างเช่น ใช้ถ้อยคำภาษาได้เหมาะสมกับเนื้อหา เล่นลีลาสำนวนโวหารน่าฟัง อุปมาเปรียบเทียบ ไม่ซ้ำแบบใคร เสนอความคิดอย่างใหม่ที่คนอื่นไม่คิดหรือคิดไม่ถึงนำความคิดเก่ามาเล่าใหม่ให้น่าฟัง เขียนได้ทันสมัยกับสภาพเหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง งานเขียนที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด จินตนาการที่แปลกใหม่ ด้วยถ้อยคำที่สละสลวย น่าสนใจและมีประโยชน์

จากความหมายของความเรียง และการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งได้นำเสนอมานี้แล้วนั้นพอจะสรุปได้ว่า การเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนประเภทร้อยแก้วที่ผู้เขียนเรียบเรียงความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการออกมาอย่างมีแนวคิดแปลกใหม่ น่าสนใจ และมีคุณค่าต่อผู้อ่าน

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์

โดยปกติแล้วความคิดกับการเขียนย่อมมีความสัมพันธ์กัน เพราะการเขียนเป็น

การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดเป็นลายลักษณ์อักษรดังคำกล่าวของ สิทธา พิณภูวดล และคณะ (2516, หน้า 1) ที่ว่า การเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกไปสู่ผู้อ่าน หลักการเขียนต้องประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการคิดและขั้นตอนการเขียนทั้งสองขั้นนี้จะแยกจากกันไม่ได้

ประสิทธิ์ ภาพยักกลอน (2518, หน้า 2) กล่าวว่า การเขียนที่ดีนั้นต้องประกอบพร้อมด้วยองค์สองคือ ใช้ภาษาดี และมีความคิดดี ซึ่งเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ออก

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2519, หน้า 6) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ความคิดของผู้ประพันธ์เป็นสิ่งสำคัญที่สุดไม่ว่าในการเขียนประเภทใด ถ้าเปรียบถ้อยคำและข้อความเป็นขบวนรถไฟ ความคิดก็เปรียบเหมือนผู้โดยสารที่นั่งไปในรถไฟนั่นเอง ก่อนที่เราจะสามารถเขียนสิ่งใดให้ใครอ่านเราก็ต้องคิดให้แจ่มแจ้งเสียก่อน เมื่อคิดได้แจ่มแจ้งแล้วจึงเลือกถ้อยคำมาใช้ให้ได้ความหมายตามที่ต้องการ ความคิดจึงมีความสัมพันธ์กับถ้อยคำอย่างแยกไม่ออก ถ้อยคำที่ผู้ประพันธ์นำมาเรียบเรียงเป็นข้อความติดต่อกันไปนั้น ย่อมมีความคิดเป็นเครื่องนำทางอยู่ตลอดเวลา

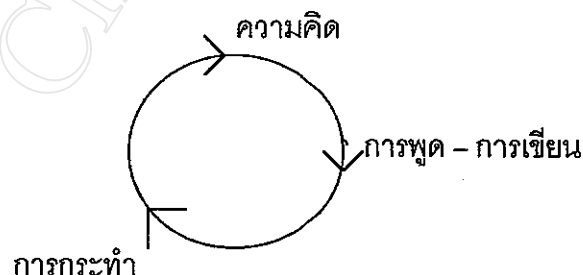
สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ (2522, หน้า 2) กล่าวว่า ความคิดเป็นหัวใจสำคัญของงานเขียน ความรอบรู้เป็นเครื่องประดับ และความใกล้ชิดครูช่วยให้เขียนง่ายขึ้น

จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นว่าความคิดกับการเขียนมีความสัมพันธ์กันไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และถ้าหากความคิดนั้นเป็นความคิดสร้างสรรค์ยิ่งก่อให้เกิดงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้วย ดังกรมวิชาการ (2538, หน้า 3) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

ความคิดเชิงสร้างสรรค์ทำให้เกิดการพูดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ความคิดและการพูด - การเขียนเชิงสร้างสรรค์ทำให้เกิดการกระทำเชิงสร้างสรรค์

การพูด - การเขียน และการกระทำเชิงสร้างสรรค์ทำให้เกิดการคิดเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนายิ่งขึ้น ดังภาพจำลองต่อไปนี้

นอกจากนี้ พิศวาท ลัดดากุล (2524, หน้า 20) ได้กล่าวว่าความสามารถเชิงสร้างสรรค์ในการคิดและการเขียนของมนุษย์นั้นสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นและเป็นส่วนประกอบเสริมซึ่งกันและกัน

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความคิดสร้างสรรค์กับการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะการเขียนเป็นผลงานที่เกิดจากความคิดนั่นเอง

2.3 แนวทางการสอนการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์

ทักษะการเขียนภาษาไทยสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้มากและงานเขียนที่สร้างสรรค์ที่สุดนั้นได้มาจากประสบการณ์ที่สำคัญ ๆ อาจเป็นประสบการณ์ที่ดีและไม่ดีก็ได้ข้อสำคัญ การสอนการเขียนนั้น ควรให้เด็กนักเรียนได้มีโอกาสเลือกหัวข้อที่จะเขียนเอง มิใช่ครูเลือกเสนอไป เพราะการกำหนดหัวข้อและเวลาที่ตายตัวให้แก่เด็กทุกคนในชั้นอาจจะไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก (วรรณิ์ โสมประยูร อ้างใน วิไล ปฐมบทมะ, 2539, หน้า 29)

Mckee (อ้างใน นราวัลย์ พูลพิพัฒน์, 2523, หน้า 41-42) กล่าวว่า การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว และได้เสนอแนะแนวทางการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ดังนี้

1. ควรจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อสร้างความสนใจ และส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์
2. ควรส่งเสริมการอ่านของนักเรียนอย่างเพียงพอ
3. ครูผู้สอนต้องใช้ความเพียรพยายามและอดทนอย่างมาก
4. ควรให้นักเรียนเขียนในลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองให้มากที่สุด
5. การเขียนระยะเริ่มแรกของนักเรียนจะเป็นไปอย่างช้า ๆ อย่างไรก็ตามครูผู้สอนจะต้องใช้ความพยายามให้เด็กเขียนออกมาในลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
6. การพิจารณางานของเด็ก ไม่ควรคาดหวังในคุณค่าทางวรรณศิลป์มากนัก
7. เมื่อเด็กมีผลงานเชิงสร้างสรรค์ออกมาครูผู้สอนจะต้องประเมินผลให้เด็กทราบเพื่อส่งเสริมกำลังใจและแก้ไขข้อบกพร่อง
8. ครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นอย่างดีและสามารถวิเคราะห์ประเมินค่างานเขียนประเภทนี้ได้
9. การที่จะส่งเสริมให้การเรียนการสอนในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้รับผลดีเร็วนั้นจะต้องมีการกำหนดเกณฑ์ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติ โดยให้ครูและนักเรียนได้รับทราบร่วมกัน
10. ในการวินิจฉัยผลงานของนักเรียน ครูไม่ควรยึดหลักเกณฑ์ทางภาษามากนัก

11. ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทุกเรื่อง เด็กควรจะได้เขียนโดยใช้ความคิดและภาษาของตนเอง

12. ครูผู้สอนควรระวังการเขียนที่แอบอ้างว่าเป็นการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เช่น งานเขียนที่ลอกเลียนแบบของผู้อื่น งานเขียนที่ปราศจากคุณค่า

Smith (อ้างใน ขจิตพรณ ประดิษฐ์พงศ์, 2535, หน้า 22-23) ได้เสนอแนะแนวทางการสอนเขียนซึ่ง พอสรุปได้ดังนี้คือ ในการสอนจะต้องมีสิ่งใหม่ มีลักษณะเฉพาะตัว เน้นการคิดหลาย ๆ ทาง ครูจะต้องเข้าใจให้เด็กเกิดความคิดและแสดงความคิดของเขาออกมา ควรเน้นกระบวนการในการทำงาน จัดห้องให้สะดวกสบาย มีตัวอย่างงานแบบสร้างสรรค์หลาย ๆ เรื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนให้แก่เด็กและแสดงผลงานของนักเรียนในชั้นเรียนด้วย

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2535, หน้า 6) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ดังนี้

1. กำหนดกิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์ให้มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน โดยต้องคำนึงถึงหลักสูตรในระดับชั้นต่าง ๆ ว่ามีจุดมุ่งหมายทำอะไรเพื่ออะไร กิจกรรมเหล่านั้นสนองวัตถุประสงค์ใดในหลักสูตร

2. การจัดกิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์ควรได้มีการสัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

ด้วย

3. จัดลำดับความยากง่ายของกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน

4. ใช้สื่อที่จูงใจเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่และรักในการเขียน

5. ให้ผู้เรียนสามารถใช้จินตนาการในการแสดงความรู้สึกนึกคิดอย่างอิสระ

กฤษณี คำชาย (2519, หน้า 10) กล่าวว่า ในการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น ครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพในการสร้างสรรค์เสียก่อน มิเช่นนั้นแม้ว่าครูมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องความคิดสร้างสรรค์และทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ดีเพียงใดก็ตาม ก็ไม่อาจที่จะทำให้กระบวนการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของการศึกษาและไม่อาจสอนให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้

Gorman (อ้างใน นิติยา มะลิสุวรรณ, 2536, หน้า 18) กล่าวถึงการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พอสรุปได้ว่า ครูควรคำนึงถึงขั้นตอนการทำงานของสมอง เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ กล่าวคือ ครูควรเตรียมข้อมูลให้นักเรียนอย่างพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางให้เกิดการคิด และใช้เวลาในการคิด โดยครูต้องอดทนรอคอยผลงานของนักเรียน นอกจากนี้ครูควรช่วยเหลือนักเรียนใน

การตรวจสอบผลงานด้วยการถามกระตุ้นให้นักเรียนสอบทานผลงานของตนเองเพื่อให้มีคุณค่ามากขึ้น เสริมศรี ไชยศรี (2527, หน้า 80) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนว่า ควรพัฒนาประสิทธิภาพในการคิดด้วยการฝึกฝนที่จะคิดบ่อย ๆ โดยครูควรจัดแบ่งเวลาและเตรียม กิจกรรมที่เหมาะสมหลาย ๆ ชนิดให้นักเรียนมีโอกาส เลือกทำตามความพอใจของตน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานตามลำพัง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแนวคิดกับผู้อื่นแนะนำให้อ่านหนังสือ หรือข้อเสนอสถานที่ที่กระตุ้นความคิดหรือจัดให้พบคน สิ่งเร้า และความคิดที่น่าสนใจอยู่เสมอ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น พอจะสรุปได้ ว่า การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์มีแนวการสอนที่ไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัว สิ่งสำคัญในการสอนคือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดได้อย่างอิสระ พยายามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดใน หลายแนวทาง รวมทั้งการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการสอน เพื่อให้นักเรียนสร้างงานเขียนที่ แปลกใหม่และน่าสนใจ

2.4 การประเมินผลการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์

การเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์เป็นทักษะที่ซับซ้อน ยุ่งยาก การให้คะแนนงานเขียนจึง เป็นสิ่งสำคัญ เพราะมีผลต่อความเที่ยงของการตรวจงานเขียน ดังนั้น การให้คะแนนงานเขียน จึงต้องมี เกณฑ์ เพื่อให้การให้คะแนนเป็นไปอย่างมีระบบ ซึ่งจะช่วยให้คะแนนตรวจงานเขียนมีความเป็นปรนัย มากขึ้น อารี พันธุ์มณี (2537, หน้า 100) กล่าวว่า วิธีที่ดีควรเป็นการวัดพัฒนาการของแต่ละบุคคล ดูความก้าวหน้าของผลงาน ไม่ควรใช้เกณฑ์ของผู้สอนเปรียบเทียบผลงานกับคนอื่น

กรมวิชาการ (2538, หน้า 7) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการพิจารณาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ 4 ประการคือ

1. ให้ความคิดแปลกใหม่ หมายถึง ความคิดที่ไม่ซ้ำแบบ หรือไม่ลอกเลียนผู้อื่นมาเป็น ความคิดที่ผู้เขียนคิดขึ้นเอง หรือดัดแปลงมาอย่างแยกคางด้วยภูมิปัญญาของตน
2. การใช้ภาษาคมคายกะทัดรัด ทั้งนี้ต้องเป็นการใช้ภาษาที่ไม่ผิดแปลกไปจากระเบียบ ของภาษาซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน
3. สามารถเร้าความรู้สึกรับสาร อาจเป็นความขบขัน ความเศร้า ความปิติยินดี ความพิศวง เป็นต้น อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันก็ได้

4. เป็นประโยชน์ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม เช่น ให้ข้อคิดที่เป็นคติในการดำรงชีวิต ชี้ให้เห็นคุณโทษ แนะนำให้คนรู้จักสังเกตพิจารณาสิ่งต่าง ๆ โดยแยกคายก่อให้เกิดจินตนาการในทางที่ดีงาม หรือให้ความเพลิดเพลินแก่จิตใจในลักษณะของนันทนาการ เป็นต้น

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2518, หน้า 9-12) กล่าวว่า การตรวจให้คะแนนการเขียนต้องพยายามดูทุกแง่มุมเท่าที่จะทำได้ หัวข้อที่ควรพิจารณาได้แก่

1. เนื้อเรื่อง ควรพิจารณาแนวคิดหรือแนวเรื่อง การจัดระเบียบความคิด การอ้างเหตุผล การขยายความและความแจ่มแจ้งชัดเจน
2. การใช้ภาษา ควรพิจารณาระดับของภาษาที่ใช้ว่าถูกต้องตามกาลเทศะ และลักษณะของเรื่อง พิจารณา การใช้คำ ประโยค การเขียนย่อหน้า การเว้นวรรคตอน การใช้สำนวนโวหาร คำพังเพยและสุภาษิตต่าง ๆ
3. รูปแบบ ใช้พิจารณาเฉพาะการเขียนที่มีแบบแผนแน่นอนว่าทำได้ถูกรูปแบบการเขียนชนิดนั้น ๆ หรือไม่ เช่น ย่อความ จดหมาย เป็นต้น
4. กลไกประกอบการเขียนอื่น ๆ ได้แก่ สะกดการันต์ ลายมือ ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

พิศวาท ลัดดากุล (2524, หน้า 58-59) ได้สรุปเกณฑ์การวัดผลงานเขียนไว้ดังนี้

ขั้นแรก อ่านงานเขียนของนักเรียนแล้วแบ่งกลุ่มตามความสามารถ 5 ระดับ คือ ดีมาก ดีปานกลาง พอใช้ และยังต้องปรับปรุง

ขั้นที่สอง ตรวจให้คะแนนโดยพิจารณาเป็นส่วน ๆ ดังนี้

1. ความคิด	10 คะแนน
2. วิธีการเขียน	5 คะแนน
3. การใช้ภาษา	5 คะแนน
4. กลไกประกอบการเขียน	5 คะแนน

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2539, หน้า 246) ได้เสนอหลักการตรวจความเรียงดังนี้

1. ควรตรวจแยกเป็นรายข้อ ควรจะได้ตรวจ 2 ครั้ง จากผู้ตรวจคนเดียวกัน หรือผู้ตรวจ 2 คน คนละครั้ง
2. ในการตรวจแต่ละครั้งควรเป็นอิสระต่อกัน

3. ผู้ตรวจไม่ควรดูชื่อผู้สอบ และไม่ควรดูผลการตรวจที่ผ่านมาว่าแต่ละข้อหรือแต่ละคนมีการให้คะแนนอย่างไร

4. การตรวจให้คะแนนควรใช้ระบบการให้คะแนนเป็นเกณฑ์ย่อย ๆ

ค้ำนึ่ง วิสัยจร (2525, หน้า 32) ให้เกณฑ์การให้คะแนนงานเขียนดังนี้

1. การแสดงความคิด 4 ส่วน
2. การเชื่อมโยงความคิด 3 ส่วน
3. เนื้อหาสาระ 2 ส่วน
4. การใช้ภาษา 1 ส่วน

Foley (อ้างใน จิตต์นิภา ศรีไสย์ และ อัจจิมา เทวกุล, 2536, หน้า 13) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรวัดในการเขียนเรียงความ ดังนี้

1. ความคิด ได้แก่ เนื้อหาที่ตรงประเด็น การแสดงเหตุผล การแสดงอารมณ์
2. การเรียบเรียงเนื้อหา ได้แก่ คำโครงสร้างที่เป็นระเบียบชัดเจน การเน้นประเด็นสำคัญ
3. สลีลาการเขียน ได้แก่ ท่วงทำนองการเขียนเฉพาะตน
4. กลไกในการเขียน ได้แก่ การเขียนตัวสะกดการันต์ การเว้นวรรคตอน
5. การเลือกใช้คำ ได้แก่ ความชัดเจนของถ้อยคำ การใช้คำได้ตรงความหมาย

จะเห็นว่าเกณฑ์การให้คะแนนงานเขียนประเภทสร้างสรรค์ ได้ให้ความสำคัญของการแสดงออกทางความคิด ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ทักษะการเขียนในการแสดงออกทางความคิด ความรู้และประสบการณ์

3. เอกสารเกี่ยวกับซินเนคติกส์

3.1 ความหมายของซินเนคติกส์

ซินเนคติกส์ (Synectics) มาจากรากศัพท์ในภาษากรีก คือ Syn หมายถึง นำมารวมกัน และ etics หมายถึง ส่วนประกอบที่หลากหลาย รวมความแล้วหมายถึง การรวมสิ่งต่างเข้าด้วยกัน อาจกล่าวได้ว่า ซินเนคติกส์ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้หรือการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการอุปมา เพื่อเปรียบเทียบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้หรือปัญหากับสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคย หรือดัดแปลง สิ่งที่นักเรียนคุ้นเคยให้แปลกออกไป (Gordon อ้างใน กรรณก รูปประสม, 2537, หน้า 37)

นอกจากนี้ยังมีความหมายซินเนคติกส์ไว้ ดังนี้

สมพงษ์ สิงหะพล (2533, หน้า 4) กล่าวว่า ซินเนคติกส์เป็นการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน โดยนำเอาการเปรียบเทียบให้นักเรียนได้คิดพิจารณา และเปรียบเทียบอย่างละเอียดและเป็นระบบที่ดี เมื่อการเปรียบเทียบมาถึงจุดหนึ่ง ผู้เรียนก็จะสามารถเสนอบทเรียนหรืองานของบทเรียน ในมิติที่แตกต่างไปจากกรอบแนวคิดเดิม ๆ ได้อย่างเกิดผล

สมศักดิ์ ภูวิภาดาธรรม (2537, หน้า 106) ให้ความหมายซินเนคติกส์ คือ เทคนิคเชื่อมโยงสัมพันธ์โดยใช้การเปรียบเทียบ

เสริมศรี ไชยศร (2539, หน้า 128) กล่าวว่า Synectics เป็นวิธีการที่เน้นการพัฒนาความคล่องกับความแตกต่างทางภาษา และความคิดหลายวิธี

สรุปได้ว่า ซินเนคติกส์ หมายถึง กระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยวิธีการเชื่อมโยงสิ่งที่แตกต่างกัน หรือไม่เกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกัน โดยใช้การเปรียบเทียบ เพื่อสร้างผลงานให้แปลกใหม่

3.2 แนวคิดของการสอนแบบซินเนคติกส์กับความคิดสร้างสรรค์

Bruce Joyce และคณะ (Bruce Joyce, et al.1992) กล่าวว่า ซินเนคติกส์ เป็นวิธีสอนพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่น่าสนใจวิธีหนึ่ง ซึ่งคิดค้นในปี ค.ศ. 1961 โดย Gordon และผู้ช่วยของเขา

รูปแบบการสอนนี้มีความเชื่อพื้นฐาน 4 ประการคือ

1. ความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นอยู่เสมอ และมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์
2. กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ไม่ใช่สิ่งลึกลับซับซ้อน แต่สามารถอธิบายและฝึกฝนคนให้มีระดับความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นได้
3. การคิดสร้างสรรค์ที่เกิดในศาสตร์วิชาการสาขาต่าง ๆ มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปะ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือวิศวกรรมศาสตร์ ศาสตร์เหล่านี้ จำเป็นต้องใช้กระบวนการทางสติปัญญาเข้ามาเกี่ยวข้องในการคิดสร้างสรรค์ทั้งสิ้น
4. การคิดสร้างสรรค์ของคนคนเดียวหรือกลุ่มคนมีลักษณะใกล้เคียงกันมากทั้งกระบวนการคิดและผลงานที่ได้ (สมพงษ์ สิงหะพล, 2533, หน้า 5)

สมศักดิ์ ภูวิภาดาธรรม (2537, หน้า 121) กล่าวว่า การสอนแบบซินเนคติกส์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการนำกระบวนการคิดสร้างสรรค์ คือ การคิดเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ที่ออกมาในรูปของการเปรียบเทียบมาใช้ สอดคล้องกัน จันทน์ อินทรสูตร (อ้างใน วิไล ปฐมปัทมะ, 2539, หน้า 34) ได้กล่าวว่า ซินเนคติกส์เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่น่าจะนำมาเปรียบเทียบ เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่จัดอยู่ในประเภทเดียวกันตามธรรมชาติ เพื่อให้ผู้คิดเป็นอิสระจากกฎเกณฑ์ในสังคม และสามารถคิดได้อย่างสร้างสรรค์

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การสอนแบบซินเนคติกส์เกิดจากความเชื่อเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถพัฒนาได้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้

3.3 รูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์

การสอนแบบซินเนคติกส์อาศัยกิจกรรมการเปรียบเทียบ 3 วิธี ได้แก่

1. การเปรียบเทียบแบบบุคคลหรืออุปมาแบบบุคคล (Personal Analogy)

เป็นการเอาตัวเองไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นแล้วบรรยายความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อตนเป็นสิ่งนั้น เช่น ครูให้นักเรียนสมมติตนเองเป็น เมฆ หนอน รถไฟ เครื่องยนต์ของรถยนต์ เป็นต้น แล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร การสมมติตัวเองเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งทำให้นักเรียนสัมผัสความเป็นตัวของตัวเองชั่วคราว เกิดความคิดแปลกใหม่ เป็นความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ สมพงษ์ สิงหนะพล (2533, หน้า 5) ที่กล่าวว่า การเปรียบเทียบเช่นนี้ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน มองเห็นบทเรียนเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวมองเห็นแนวในการคิดสร้างสรรค์จากฐานความคิดของตนเอง และฐานความคิดจากสิ่งที่ให้ เปรียบเทียบ

การบรรยายความรู้สึกของตนเองตามที่ได้สมมุตินี้ ผู้บรรยายอาจแสดงความรู้สึกในลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 บรรยายออกมาในรูปของข้อเท็จจริง ในขั้นนี้บุคคลจะบรรยายเปรียบเทียบตามความเป็นจริงยังไม่ได้แสดงความคิดเห็นแปลกใหม่หรือแสดงความรู้สึกมีส่วนร่วมเช่น บรรยายเกี่ยวกับเครื่องยนต์ของรถยนต์ อาจบรรยายความรู้สึกว่า “ฉันรู้สึกร้อน” เป็นต้น

1.2 บรรยายถึงความรู้สึกร่วม ในขั้นนี้บุคคลอาจบรรยายความรู้สึกธรรมดาทั่วไปไม่มีอะไรแปลกใหม่ เช่น “ฉันรู้สึกมีพลัง” (เมื่อสมมุติตนเองเป็นรถยนต์)

1.3 บรรยายเน้นความรู้สึกร่วมกับสิ่งมีชีวิต เช่น สมมุติให้เป็นหนอน นักเรียนอาจตอบว่ารู้สึกอึดอัด เคลื่อนตัวไปอย่างช้า ๆ ต่อกินของเน่าเสียเป็นอาหาร เป็นต้น

1.4 บรรยายเน้นความรู้สึกร่วมกับสิ่งไม่มีชีวิต ในขั้นนี้บุคคลต้องแสดงความรู้สึกเป็นสิ่งที่แน่นอนอย่างจริงจัง เช่น “ฉันรู้สึกว่าถูกใช้อย่างไม่เป็นธรรม และไม่สามารถตัดสินใจได้เองว่าเมื่อไรฉันควรจะติดเครื่องยนต์หรือดับเครื่องยนต์ แต่มีบางคนที่ทำกับฉันเหมือนว่าฉันไม่มีชีวิตจิตใจ”

2. การเปรียบเทียบแบบตรงหรืออุปมาแบบตรง (Direct Analogy)

เป็นการเปรียบเทียบแบบง่าย ๆ ระหว่างสิ่งสองสิ่ง ความคิดสองความคิด สิ่งที่น่ามาเปรียบเทียบกันจะเป็นอะไรก็ได้ที่เราต้องการเปรียบเทียบ เช่น คน พี่ช สัตว์ สิ่งของ สถานที่ ความคิด หรืออื่น ๆ การเปรียบเทียบเช่นนี้ ช่วยให้นักเรียนมองเห็นบทเรียนในแนวทางและความคิดใหม่ (สมพงษ์ สิงหะพล, 2533, หน้า 5)

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2540, หน้า 23) กล่าวถึงการตั้งคำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนคิด โดยอาจเริ่มต้นว่า “สิ่งนี้จะคล้ายกับอะไร” หรืออาจให้นักเรียนคิดว่า การทำกับข้าวคล้ายกับการประชุมอย่างไร เป็นต้น การฝึกให้ได้คำตอบคำถามแบบนี้จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความรู้อย่างลึกซึ้งไม่จำกัดอยู่เฉพาะขอบเขตและแนวคิดเก่า ๆ ของตนเอง ทำให้เราคิดเลยไปไกลกว่าข้อมูล ทฤษฎีและความเชื่อที่มีอยู่จะทำให้จิตใจของเด็กเปิดกว้างยิ่งขึ้น Gordon ได้ยกตัวอย่างการเปรียบเทียบแบบตรง เช่น การเปรียบเทียบล้อรถยนต์กับวัตถุซึ่งหมุนได้ขณะเคลื่อนไหวยังต่อไปนี้ คือ เครื่องเปิดกระป๋อง ใบพัดเฮลิคอปเตอร์ วงโคจรของดาวอังคาร การหมุนของเม็ดถั่ว การขดเป็นวงของงู

3. การเปรียบเทียบแบบคู่คำขัดแย้งหรืออุปมาแบบคู่คำขัดแย้ง (Compressed Conflict) เป็นการเปรียบเทียบที่ใช้คำที่มีความหมายขัดแย้งกันสองคำมาสร้างเป็นคำใหม่และเป็นความคิดรวบยอดใหม่ เช่น ถนอมรักด้วยความรุนแรง ไฟเย็น เลวบริสุทธิ์ หน้าขึ้นอกตรม เป็นต้น (สมพงษ์ สิงหะพล, 2533, หน้า 5) สมศักดิ์ ภูวิภาดาธรรม (2537, หน้า 107) ได้กล่าวถึงการเปรียบเทียบแบบนี้ว่าเป็นการใช้คำเปรียบเทียบสองคำที่มีความหมายขัดแย้งกันหรือตรงกันข้ามมาอธิบายลักษณะของคน สัตว์ พี่ช หรือสิ่งของที่ต้องการ ยกตัวอย่าง คำในภาษาอังกฤษ เช่น ก้าวร้าวอย่างเหนื่อยหน่าย (Tiredly Aggressive) ศัตรูชั้นมิตร (Friendly Foe) หรือเครื่องทำลายที่ช่วยชีวิต (Life – saving Destroyer) เป็นต้น ในภาษาไทยอาจเป็นคำ เช่น ฉลาดในเรื่องโง่ หรือสวยโทรม ๆ เป็นต้น

Gordon กล่าวถึงการเปรียบเทียบแบบคู่คำขัดแย้งว่าเป็นการเปิดความคิดให้กว้าง ที่สุดในเรื่องใหม่ ก่อให้เกิดความน่าแปลกใจ เพราะเป็นการพิจารณาสิ่งสองสิ่งที่มีความขัดแย้งกันให้มารวมกันเป็นสิ่งเดียว ยิ่งมีความขัดแย้งมากเท่าใดก็ยิ่งเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นเท่านั้น

3.4 แนวการสอนแบบซินเนคติกส์

จันทนี อินทสุต (อ้างใน วิไล ปฐมปัทมะ, 2539, หน้า 38-40) กล่าวถึงลำดับขั้นตอนและรายละเอียดการสอนแบบซินเนคติกส์ ดังนี้

ขั้นที่ 1. ให้นักเรียนทำกิจกรรมเป็นครั้งที่ 1

1.1 ครูให้ข้อมูลแก่นักเรียนในเรื่องที่จะสอนเท่าที่จำเป็น เช่น ชื่อบทเรียนหรือเรื่องที่สอน จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นต้น

1.2 ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำงานเป็นครั้งที่ 1 โดยใช้ประสบการณ์เท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เขียนเรียงความ คำประพันธ์ คำโฆษณา หรืออื่น ๆ ตามที่ครูมอบหมาย)

ขั้นที่ 2. เปรียบเทียบแบบตรงหรืออุปมาแบบตรง (Direct Analogy)

2.1 ครูให้นักเรียนคิดเปรียบเทียบระหว่างของสองสิ่งที่ไม่น่าจะนำมาเปรียบเทียบกันหรือไม่น่าจะเข้ากันได้ (break set) ประมาณ 5 คู่ เช่น บทกวีนิพนธ์กับรถยนต์ ครูกับเครื่องบิน บ้านกับทะเล นกกับเสือ เปลือกหอยกับเสาธง เป็นต้น

2.2 ครูเขียนคำที่นักเรียนยกเปรียบเทียบในข้อ 2.1 บนกระดาน (คำที่นักเรียนยกเปรียบเทียบอาจเป็นคำชนิดใดก็ได้แต่มักเป็น คำวิเศษณ์ เช่น สวย น่ารัก โดดเดี่ยว รวดเร็ว เชื่องช้า เป็นต้น)

ขั้นที่ 3. เปรียบเทียบแบบบุคคลหรืออุปมาแบบบุคคล (Personal Analogy)

3.1 ครูให้นักเรียนคิดเปรียบเทียบหรืออุปมาแบบบุคคล ด้วยการให้นักเรียนสมมุติตัวเองเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ ประมาณ 5 สิ่งแล้วบรรยายความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อเป็นสิ่งที่นั้นการกำหนดสิ่งต่าง ๆ ให้นักเรียนเปรียบเทียบหรืออุปมาแบบบุคคลนี้มี 2 แบบ ซึ่งครูควรใช้สอนสลับกัน ดังนี้

แบบที่ 1 กำหนดให้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพียงสิ่งเดียวอยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน เช่น เป็นรองเท้าที่อยู่ในถังขยะ เป็นรองเท้าที่วางแสดงในตู้กระจก เป็นรองเท้าที่เจ้าของใส่วิ่งแข่งขัน เป็นรองเท้าที่จมอยู่ในน้ำ เป็นรองเท้าที่ข้างรองเท้ากำลังซ่อม เป็นต้น

แบบที่ 2 กำหนดให้สิ่งต่าง ๆ อยู่ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น เป็นผึ้งที่แตกรัง เป็นไข่ไก่ที่แม่ไก่กำลังฟัก เป็นข้าวโพดที่อยู่ในหม้อน้ำเดือด เป็นดอกมะลิที่ลอยอยู่ในน้ำ เป็นปลาที่ติดเบ็ด

ขั้นที่ 4. เปรียบเทียบแบบคู่คำขัดแย้งหรืออุปมาแบบคู่คำขัดแย้ง (Compressed Conflict)

4.1 ครูให้นักเรียนนำคำที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 (ซึ่งครูได้บันทึกไว้บนกระดาน) ที่มีความหมายขัดแย้งกัน แต่ไม่ใช่ความหมายตรงข้ามมารวมกันเป็นกลุ่มคำหรือวลีใหม่ โดยกลุ่มคำหรือวลีที่สร้างขึ้นใหม่นี้อาจเพิ่มคำเชื่อมได้ เช่น ไฟหนาว รักทรหด เสรีภาพที่มีขอบเขต ความสุขที่น่ากลัว อันตรายที่น่าสัมผัส เป็นต้น

4.2 ครูเขียนคำคู่ขัดแย้งตามที่นักเรียนบอกในข้อ 4.1 บนกระดานแล้วให้นักเรียนเลือกคู่คำขัดแย้งที่นักเรียนชอบมากที่สุด (อาจถามความคิดเห็นโดยให้ยกมือหรือลงคะแนนเป็นเอกฉันท์)

ขั้นที่ 5. เปรียบเทียบแบบตรงเป็นครั้งที่สอง (Direct Analogy)

ครูให้นักเรียนคิดเปรียบเทียบแบบตรงอีกครั้งหนึ่ง โดยให้นักเรียนนำคำที่ได้ในข้อ 4.2 มาคิดเปรียบเทียบกับสิ่งที่ปรากฏในชีวิตประจำวัน เพื่อฝึกให้นักเรียนเกิดความคิดใหม่ ๆ และได้แสดงความคิดอย่างมีเหตุผล เช่น เสรีภาพที่มีขอบเขตเหมือนกับ การแต่งงาน ความสุขที่อันตรายเหมือนกับ ยาเสพติด เป็นต้น

ขั้นที่ 6. ทำกิจกรรมเช่นเดียวกับขั้นที่ 1 อีกเป็นครั้งที่ 2

6.1 ครูให้นักเรียนนำเรื่องเดิมที่เขียนไว้ในขั้นที่ 1 มาเขียนใหม่เป็นครั้งที่สอง การเขียนใหม่นี้ให้นักเรียนใช้คำที่คิดเปรียบเทียบในขั้นที่ 4 นักเรียนจะเลือกใช้คำก็ได้ที่ปรากฏบนกระดาน

6.2 ครูให้นักเรียนนำผลงานทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบกัน สมพงษ์ สิงหนะพล (2533, หน้า 7) กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนตามการสอนแบบซินเนคติกส์ว่าครูจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้ริเริ่มและคอยดำเนินการเรียนการสอนตามบทเรียนและขั้นตอนที่จัดเตรียมไว้ แล้วคอยกระตุ้นความคิดของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา ครูไม่มีบทบาทที่จะไปคอยชักนำความคิดของผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง แต่จะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดของตัวเองออกมาให้มากที่สุด ผู้เรียนจึงเป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในกระบวนการเรียนการสอน คือมีอิสระในการคิด แสดงความคิดเห็น อภิปราย ถกเถียงกันตามบทเรียน ยิ่งผู้เรียนแสดงความคิดเห็นมากเท่าใด การมองเห็นสิ่งใหม่ ๆ ก็จะมี

มากขึ้นเท่านั้น ในการตอบสนองต่อกระบวนการเรียนการสอนตามบทเรียนนั้นครูต้องเปิดกว้างต่อแนวคิดของผู้เรียน ยอมรับแนวคิดของผู้เรียนที่แสดงออกมา แม้ว่าความคิดนั้นจะไม่มีเหตุผลหรือไม่เหมาะสมก็ตามที่

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชินเนคติกส์ และการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชินเนคติกส์

งานวิจัยภายในประเทศ

ชัยรัตน์ ไสธวันพบุตร (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยกิจกรรม Synectics ในวิชาวิทยาศาสตร์ช่วงอุตสาหกรรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ขจิตพรรณ ประดิษฐ์พงศ์ (2535) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมชินเนคติกส์ โดยสร้างแผนการสอนเพื่อวัดความสามารถในการเขียนคำ วลี และประโยค พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมชินเนคติกส์ มีทักษะการเขียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมชินเนคติกส์ มีการพัฒนาทักษะการเขียนเพิ่มขึ้นด้วย

กรรณก ฐปประสม (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้กิจกรรมชินเนคติกส์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมชินเนคติกส์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิไล ปฐมปัทมะ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการสอน โดยใช้รูปแบบชินเนคติกส์ที่มีต่อความสามารถในการเขียนร้อยแก้วเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความสามารถในการเขียนร้อยแก้วเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบชินเนคติกส์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

Heavilin (1982) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้ชินเนคติคส์ช่วยสร้างความคิดใน การเขียน ความเรียงระดับวิทยาลัย โดยทดสอบกับนักศึกษาที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ พบว่านักศึกษามีการเรียนรู้ ในการคิดเชิงเปรียบเทียบและมีทัศนคติที่ดีต่อการเขียนมากขึ้น มีใช้แค่เพียงเรียนรู้ที่จะคิดแบบอนกนัยแต่ เพียงอย่างเดียว

Ferguson และ Isarapreeda (1985) ได้ทำการประเมินโครงการพิเศษสำหรับเด็กปัญญา เลิศ โดยใช้โปรแกรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กระดับ 3-5 กลวิธีที่ใช้ในการพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ใช้การผสมผสานระหว่างวิธีการระดมความคิด วิธีชินเนคติคส์ และการเสริมแรง พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก้าวหน้ามากขึ้นกว่าก่อนเริ่มโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Kleiner (1991) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการฝึกใช้ชินเนคติคส์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของ นักเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ โดยทดลองกับนักเรียนระดับ 4 และระดับ 5 จำนวน 58 คน การทดลอง แบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองใช้ชินเนคติคส์ในการเรียนรู้เนื้อหา และกลุ่มควบคุมเรียนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองสามารถอธิบายในทัศนทางวิทยาศาสตร์ได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้ ยังพบว่าชินเนคติคส์ทำให้นักเรียนเพิ่มพูนความรู้ทางด้านคำศัพท์ ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน และช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนได้เป็นอย่างดี ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่าง

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์

งานวิจัยภายในประเทศ

พิศวาท ลัดดากุล (2524) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างแบบฝึกการเขียนร้อยแก้วเชิงสร้างสรรค์ เพื่อการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยทดลองสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะช่วยพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะในการเขียนของ นักเรียนเพิ่มขึ้น

ประทีป ศิริวงษ (2530) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเรียงความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การสอนเรียงความปกติกับใช้แบบฝึกการเขียน สร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียน

เรียงความสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้การสอนเรียงความแบบปกติและพบว่านักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีผลสัมฤทธิ์การเขียนเรียงความไม่แตกต่างกัน

อุดมลักษณ์ ช้อยหิรัญ (2531) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้แบบฝึกกับใช้กิจกรรมตามคู่มือครูผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

ปาริชาติ สุขประเสริฐ (2536) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับการใช้กิจกรรมตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะมีความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้กิจกรรมตามคู่มือครู

วิจิตรา ฐะคำ (2537) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การเขียนเรียงความของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมและพบว่าแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้

สุจินดา จารุชาติ (2540) ได้ศึกษาผลการสอนกระบวนการคิดแบบผสมผสานที่มีต่อการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนกระบวนการคิดแบบผสมผสานมีความสามารถทางการคิดหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน และนักเรียนที่มีความสามารถทางการคิดสูงจะมีความสามารถทางการเขียนเรียงความสูงด้วย

งานวิจัยต่างประเทศ

Owen (1972) ได้ศึกษาเรื่อง ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับ 3 เกี่ยวกับทักษะในการติดต่อสื่อสาร โดยให้เขียนจากโปรแกรมการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุมและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์มากกว่านักเรียนชาย

Madeleine Duvie (1975) ได้ศึกษาความแตกต่างในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้สิ่งเร้าที่ต่างกัน ซึ่งสิ่งเร้าได้แก่ การอภิปราย การใช้ฟิล์ม ภาพ โดยทดลองกับนักเรียนระดับประถม

ศึกษาพบว่า ไม่มีความแตกต่างของทั้งสองกลุ่ม แต่พบว่าวิธีอภิปรายในกลุ่มทดลองจะทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่ม

Torian (1977) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินการพัฒนาของการคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวกของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประกอบด้วยแผนการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการสอน เพื่อพัฒนาความคิดด้านจินตนาการด้วยตนเอง โดยใช้โปรแกรมการเขียนอย่างสร้างสรรค์ พบว่า โปรแกรมการเขียนอย่างสร้างสรรค์สามารถพัฒนาความคิดด้านจินตนาการของนักเรียนกลุ่มทดลองได้ และยังพบว่า บรรยากาศในการเรียนมีความจำเป็นมากสำหรับการสอนเขียนอย่างสร้างสรรค์

Andrews (1996) ได้ศึกษาเรื่อง การเขียนเรื่องสั้น : การศึกษารายกรณีกับนักเรียนระดับ 12 จำนวน 2 คน ในโรงเรียนช่างศิลป์แห่งหนึ่งที่เรียนวิชาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่าการจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนมีผลต่อการสร้างสรรค์งานเขียนมากกว่ากระบวนการสอนของครู